

## OTOK PONAD BEZDANA

Otok kao da je izronio iz bolnih dubina oceanskih samoća i optočen uskim obrubom tirkiznih pličina ostao lebdjeti ponad modrog beskraj. Zelena boja njegovih polja i šuma, miris narančinog cvijeta i zrele papaje obećavahu vrijeme utihnulo u ljepoti rajske dokolice – koja je malokad besplatna. Taj prsten intenzivnog plavetnila uokolo Otoka jamčio je za Spasenje onima koji su bili spremni poništiti svoju prošlost i u novom životu bez puno pitanja ustrajati u vabljivoj tropskoj raskoši okovanoj beskrajnom vodenom pustinjom, mjerom njihove želje za beskrajem. Ljudska zamisao o vječnom životu kao da je zastala na toj mrvi kopna i odlučila otpočiniti od bezglavog služenja vlastitoj ambiciji i prolaznim vrednotama velikog svijeta na udaljenim oceanskim obzorima. Pitome bijele obale Otoka izmorenim su dušama nudile priželjkivani odmor u zagrljaju iščekivanja.

Arhajska predaja kazuje da je upućenima u tajnu pisma sâmo Nebo svojim oblacima ispisivalo pouke i proroštva, a sumporne vrulje iz morskih podzemlja svjedočile o zluradim silama i opominjale o ždrijelu nezasitnog ponora. Prijetile nasrtajima bezdana uvijek kad bi Nebo uočilo da se otočki raj uzoholio i odmetnuo te postao samodostatna i neugodna pustoš obilja, zemlja duhovnih trapljenja, a njegovi žitelji dokone dangube što odbijaju živjeti u skladu s drevnim običajima Južnih mora. Kazivanja su išla toliko daleko da se snoliki sklad, uistinu neobjašnjivo ovisničko ludilo, pripisivalo moćima neimenovanih sila i njihovom ustrajnom zagovoru, inače bi zagonetni Otok na kraju puta u nepovrat nestao s obzora sličnog pučini.

Još dok je s bratom Bernardinom, ambicioznim trećoredcem iz hrvatskih zemalja, putovao paklenim bespućima Jordanske stepe i uokolo beduinskih vatri na platou Hamad slušao o poput brašna bijelim pješćanim sprudovima i začaranim maglenim otocima daleko, daleko na kružnom obzoru Južnog mora, zamišljao je Millius

obećane rajске krajolike tajanstvenih otoka. Prve ozbiljne sumnje u njihovu rajsku idiličnost osjetio je u samostanu svete Katarine na Sinaju: Sveti Duh nadahnuo je graditelje da podignu svetište usred kamene pustinje i ništa toj skromnoj građevini od nebeske ljepote nije oduzeto. Pa ipak slutio je i pribojavao se da vrt meda, mlijeka i svekolikog otočkog obilja može biti i đavolja zamka, jer ljudska zavist i pohlepa ne mogu odoljeti obilju i po naravi ljudske naravi stiže pustošenje neumjerenosti. Putniku pustinje posve je razvidno da obijest duha Raj pretvara u svoju suprotnost.

U sjeni Horeba sveto je mjesto zračilo Jednim Bogom i u opuštenosti putnikova duha glasalo se jekom davnih događaja, još dok je Mojsije svoj narod vodio po sinajskom planinskom bespuću. Ovdje u crkvi svete Katarine posvađana i u međusobnoj mržnji odgojena Abrahamova djeca nisu osjećala vjersku netrpeljivost niti su njegovala vjerske predrasude. Znali su da utjelovljenje Boga u njihovoj vjeri mogu pronaći samo u jeziku simbola. U kapelu gorućeg Grma hodočastili su vjernici judaizma, kršćanstva i islama, a samostan je posjedovao ferman kojim sâm Prorok Muhamed sljedbenicima Isusa jamči sigurnost i zaštitu. Tad je Millius shvatio da djeca Abrahamova Boga, uvažavajući religijsku različitost i štujući nikad zanijekanog Oca nebeskoga, mogu živjeti bez vjerske mržnje i nasilja. No, samo malo izvan vidokruga samostana ratoborno je nepovjerenje triju vjera jačalo, oštrilo svoju netrpeljivost i širilo mržnju. Tek je krug svetišta jamčio za ravnopravnost vjerskih tumačenja, ali ne uvijek i svima.

Njegov slučajni suputnik, brat Bernardin iz hrvatskih zemalja, ustrašeni pomirljivac ogrezao u vjersko čistunstvo odustao je od potrage za novim vjerskim iskustvima što ih nudi Sveta zemlja i prvim se karavanom vratio u sklonište svog ispranog pravovjerja. I ovaj put pjenušava nabožnost nadjačala je tajnu Gospodinove vjere.

\*

Iskrcaвши se na odabrani komadić kopna Južnih mora, Millius je shvatio zašto je bilo kome teško dočarati krajolik Otoka kao

nesvakidašnje iskustvo na mekanoj granici između sna i jave. Sve samo sličí rajskim prizorima mašte i sna, a ono što sad vidi i zna posve je drugačije i mimo željenog iskustva; tako neshvatljivo, a odveć lako prihvatljivo i posve izvan dosega pamćenja. Istovremeno snoliko i mračno sutonsko stanje između prividne smrti i ponovnog rođenja; neprihvatljivo i vabeće i kao da na otoku ne može biti drugačije. Toliko pamtljivo i učas zaboravljivo; neprispodobivo riječima, prstima neopipljivo i oku neuhvatljivo, neuvjerljivo u usporedbi s Milliusovim životnim iskustvom i vrsnim obrazovanjem kod velikih i samozatajnih teoloških autoriteta, strogih znalaca posvećenih Objavi jedne jedine knjige, bilo da je zovemo *Tora*, *Biblija* ili *Kuran*. I ti vrsni poznavatelji ljudske prirode i demonskih spletki teško bi ovdje umjeli lučiti zov anđela od poja zloduha. To je razlog zašto su sva prepričavanja i svjedočenja, pa i ona nesumnjivo čistih namjera poput izvješća braće zakletih misionara, ostala zamućena. Kao zarobljena čarolijom nelagodne zbunjenosti, zapravo nepouzdana.

Millius se na Otok iskrcao kao tat, u tišini i bez najave, dok je nizozemska škuna bila usidrena u ovećoj pjeskovitoj uvali podno visokih litica. Pod okriljem noći neprimjetno se ljestvama od užadi spustio niz bok broda i sa skromnom osobnom prtljagom napustio brod u jutarnjoj gvardiji. Malim brodskim čamcem tiho poput sjenke dovelao je na morsko žalo i niti ne umočivši čizme zakoračio na Otok. Prije toga čamac je vezao dugačkim užetom za brod da ga hiroviti časnici po svojoj lakomosti ne bi okrivili za krađu brodske imovine i prvom ga prigodom kao zastavu objesili za katarku. Znao je da ga neće tražiti na Otoku. Brod pun dragocjenog tereta trebao je isploviti put Cantona u sivilu jutarnjeg praskozorja. Ako je zapovjednik broda želio uloviti povoljan zapadni vjetar i što brže po dnevnom svjetlu napustiti podvodne hridi i sprudove arhipelaga. Traversada ovim dijelom Južnoga kineskog mora zahtijevala je isplavljenje u jutarnjim satima.

I ostao je naizgled dragovoljno zatočen stranac, jednako pridošlica, uljez i trajno sumnjiva osoba, isto koliko i znatiželjni pustolov, bezazleno tumaralo i dokoličar. Samo jedan od mračnih osobenjaka i živopisnih, ali ne nužno i bezazlenih danguba

arhipelaga Južnih mora. Svakako ne brodolomac, nimalo očajnik ili apostat prepušten dosudu morske pučine, a onda uočen providnošću i spašen milosrđem zapovjednika broda, već osoba suverena koraka s mačem za pojasom i bodežom u potaji. Naoružani stranac čije lutanje popraćeno strahom sličí očaju otpadnika, možda traženi prognanik ili plaćenik čije se kretanje na Otoku samo u početku sa zanimanjem pratilo... no svakako neobična figura, donositelj mogućih poruka nepoznatom nekome. Za jedne običan uljez i uhoda ili još gore, osoba nepoznatih namjera. A to se svakako kažnjavalo ili prigodice nagrađivalo, ovisno o tome kome pripada i u čije ime izviđa. Na protivniku je da procjeni koliko je lojalan svome gospodaru i koja je cijena njegove izdaje. Za druge možda očekivani došljak i uzvanik ovdašnjih redovnika prerušen u lutalicu...

Usprkos teško provjerljivim i neobičnim kazivanjima, malobrojni su stranci ipak stizali i... bezrazložno nestajali bez traga. Zadržali bi se neko vrijeme i potom bez svjedoka i s nešto pri-tajene šutnje odlazili prvim jedrima u nepoznatom pravcu ruže vjetrova. Teško je reći je li pridošlica bila uhvaćena u nedjelu ili je sumnja u njegove namjere postala nepodnošljivo točna, pa se tiha prevencija nudila kao okrutno, ali jedino ispravno rješenje. Rizik da uhoda prerušena u trgovca ili duhovnika uspije u svome naumu trebalo je svesti na ništicu. Krilatica kako je „bolje da strada i deset nevinih nego da im makar i jedan uljez ugmiže i položi jaja na toplom pijesku otočkih obala“ dobila je na Otoku puni smisao i uhodanu praksu. Na tim udaljenim obalama Južnih mora – gdje kraljevske i carske zastave, križ i polumjesec s tek nekoliko oružnika i dva brončana topa zapišavaju pravo na posjed i vladarski suverenitet, došljak je najprije trajno sumnjivo lice i uljez nepoznatih namjera, a tek pri kraju putnik namjernik u potrazi za utočištem i žrtva svakakvih nevolja koje se čovjeku mogu dogoditi kad je toliko udaljen od kuće i luta po morima na rubu svijeta.

S vremenom došljak je osoba koja će u dogledno vrijeme vlastite neopreznosti nestati ili se posve stopiti s kolotečinom us-pavanih dana. Malo će njih prigrliti Otok kao konačno odredište,

isto kao što danima nitko neće zamijetiti ičiji nestanak niti će nestali ikome nedostajati. Samo se neće pojaviti na prašnjavoj seoskoj tržnici ili u čajani kod Lee Pooa. Svi će znati da je isplovio u nepoznatom pravcu brodom poznatog imena i nepoznate zastave. Dovoljno da njegova nazočnost ili u krive uši izgovorena rečenica zasmeta uhodanim otočkim poslovima i hramskim meštrima. More za takve iskopa grob u vlastitim njedrima.

\*

Opet nepoznati teren i misija u prekomorske zemlje obilježene bijelim mrljama na zemljopisnim kartama, no ovaj put po vlastitoj želji i staroj navadi Družbe: *Unus non sufficit orbis*, utješi se Millius uzrečicom Reda i s prvim jutarnjim svjetlom zaputi prema mjestu s kojeg se uzdizao dim. Novim iskustvima i kušnji bez premca ni u ovim poznim godinama nije mogao odoljeti. I nakon toliko godina još mu uvijek nedostaju koraci po nepoznatim prostorima i jedva uočljivi novi obzori; krjeposna želja da vlastitim nogama posjeti ono o čemu je samo čitao u misionarskim izvješćima i preko tuđih ramena slušao u samostanskim skriptorijima. Mnogo poslije uokolo logorskih vatri čuo je svakakva svjedočenja o škodljivim istinama i korisnim zabludama. Naravno, doživotna privrženost redovničkoj zakletvi i četvrtom čvoru nosila je bespogovornu obvezu misionarskih odlazaka u prekomorsku žetvu poganih duša – odluku seniora nije se usudio odvagivati.

Na tom nevelikom otoku uzgajivača maka i riže već stoljećima žive prostodušni, posve obični ljudi nepoznate prošlosti, sićušne budućnosti i velike šutnje. Naizgled pitomi seljaci, ribari i uz njih one druge ljudske naplavine naporne prošlosti i zamračenih biografija: ustrašeni i pripitomljeni krijumčari, bjegunci i dobro ujatačeni prokletnici Južnih mora u tihom suživotu iščekivanog oprosta i dokolice ispraznih dana. Otkad ljudi pamte ovdje je život nesmetano klizio lijenim ritmom ugodnih tropa i nitko nije znao tko je na Otok prvi i kojim razlogom doselio. Jesu li prije stigli krotki uzgajivači riže kineskog podrijetla i marlji-

vi malajski ribari u potrazi za boljim ulovom ili su to ipak bili beskrupulozni trgovci opijumom i krijumčari robljem, morski odmetnici u potrazi za sigurnim i skrovitim sidrištem preodjeveni u bezopasne dangube i petljare. Možda ona čeljad od najgoreg soja – trgovci utjehom i sućuti?

Za tajnovit otočki hram neobična izgleda legenda kazuje da je stariji i od samog Otoka, drevniji od plime i oseke, a njegovi temelji dosežu Bahamutova leđa i na sebi nose beskonačne svjetove, ljude i stvorenja. Protjecanje stoljeća i tisućljeća kao da je zaobišlo hram i obilježilo njegov Otok. Na tom se pješčanom sprudu rep nezamislivo daleke prošlosti sastao sa ždrijelom jednako tako nezamislive budućnosti. Stoljeća se trljaju o stoljeća, tako se na Otoku u istom trenutku susreću jučer i sutra.

Predaja ponešto neodređeno kazuje i o neobičnim duhovnicima prastarog hrama. Govori o nedokučivim obrednicima nepoznate sljedbe, asketskim isposnicima koji se u davno zaboravljenim stoljećima pojavljuju i nestaju južno od otoka Sancian po malim morima neistraženih Xisha Qundao i Nánsha Qúndao arhipelaga. Nitko im ne zna početak. O njima kruže nevjerojatne legende i pismena najuglednijih istraživača i pustolova. Čak i na udaljenim obalama Indijskog oceana, kao i na Les islas Filipinas ili obalama afričkog kontinenta ime tih redovnika izgovara se glasom zazorna strahopoštovanja. I to samo u nuždi ili kad se netko od pripitih sugovornika u zadimljenim lučkim krčmama neoprezno želi pohvaliti koliko je dobro upućen u tajne i običaje Južnih mora.

Kod pomoraca i u lukama Istoka nelagoda izazvana spominjanjem njihova imena, obilno natkriljuje nejasno udivljenje i nijemo poštovanje prema duhovnicima hrama, a šutnja opreza navrijeme zaustavlja višak znatiželje. Možda zato jer im se ne zna početak, podrijetlo, čak ni pravo ime, njihovo mjesto u povijesti, namjere, i tko im je moćni zaštitnik ili kome su oni zakrilnici kad traju koliko i ljudsko pamćenje. Kao što ostaje nepoznato koju vrst usluge njihovi zaštitnici dobivaju zauzvrat od te malobrojne sekte smještene na sam rub morskog svijeta i čime to drže otočki živalj u pokornosti i strahopoštovanju. Od pamtivijeka ti samoza-

tajni duhovnici u isto vrijeme žive povučeno na svom oceanskom sprudu zaštićenim labirintom arhipelaga i u živom pamćenju svih koji su ih ikad susreli.

Danima plovidbe udaljeni su od prvih obzora poznatog svijeta, od maglovite zajedničke povijesti čovječanstva i odmaknuti od civilizacijskih mijena, ali njihova se sveprisutnost osjeća do udaljenih obala mora i oceana. Kad su u blizini, drhtanje ošita malo kad prevari. Jednako su blizu i jednako udaljeni od skromne seoske tržnice na vlastitom Otoku kao i od Magellanova ili Beringova prolaza. Na hladnoj su udaljenosti i posve nepristupačni otočanima, koliko god ih samo kratka šetnja dijeli od njihovih jedva sklepanih potleušica. Oceanska udaljenost do najbliže obale, kao i bezvremenski odmak od ostatka svijeta i civilizacija samo su uvećali famu i strahopoštovanje o zagonetnim usamljenicima, nimalo svetim ljudima kao i mitskim korijenima i tajanstvenom obredu u prastarom hramu sagrađenom na zametnutom i u pomorskim kartama neobilježenom pješčanom sprudu. Tamo, neshvatljivo daleko, na jedva uočljivoj rubu poznatog svijeta, između iščezla neba i vodenog obzora smjestila se Ultima Thule, poznata kao Otok.

\*

Milliusu je odmah bilo jasno da sekti ni jedno ime dobro ne pristaje, kao što im sva imena odgovaraju, a bezimenost najbolje opisuje njihovu nesvakidašnju pojavu i ni sa čime usporediv obred. Mogao bi te redovnike smatrati isposnicima i šamanima, svetim dokoličarima, pretvoricama, nakupcima legendama o sebi samima, prevarantima, možda božanskim ljudima zagubljenih u sjećanju mitova, ili ih okvalificirati kao osebujne duhovnike nepoznatih namjera... opisati raznim imenima i nagađati njihovu pravu narav i zatajenu misiju, ali svoje isljedničko iskustvo i već rutinsku ispitivalačku pronicljivost nije želio griješiti prije nego ih izbliza vidi i upozna kroz razgovor, ili makar jedno vrijeme prve trijaže provede s njima na otoku. Ni jedan poznati teološki kredo, čak i među neznabošcima, ne objašnjava doktrinu njihova

vjerovanja: u koga i što vjeruju, kome se doista obraćaju i zašto tako gordo usamljениčki služe svoje neobično redovništvo na samom rubu razgovijetne religioznosti. Takvu sljedbu, rasu ili soj Millius nikad prije nije vidio niti je o sličnima čuo među svojom braćom, niti takve susretao na putovanjima. Jednom je od svojih misionara čuo da spominju neobičan stari vjerski red gelung-pa, sljedbu mističnih nagnuća na Krovu svijeta, ali ništa podrobnije. I oni su jedan od razloga zašto je prihvatio povjerenu mu zadaću što samo sliči misiji širenja Radosne vijesti. Vjerojatno njegova znatiželjna narav i stari nepodmireni računi, a poslije je usud preuzeo kormilo i vodio ga mimo njegove privole. Ono što je o Otoku slušao vraćalo ga je u zamršene duhovne slike i maštarije najranijeg djetinjstva. U neiscrpnu djetinju maštu prožetu nestrpljenjem mladosti.

Njegovi kolege isljednici iz Svetog ureda, željni inkvizitorske reputacije, prvom bi ih prigodom okovali i užarenim željezom opečatili znakom brata heretika, a potom bi pomno i samo s jednim ciljem osluškiivali ne bi li čuli đavolje glasanje sakriveno u njihovom jauku, sve s ciljem da pod njima mirne duše i spokojem Božjeg pouzdanika mogu potpaliti žrtveni ogranj na oltaru pravovjerja. Krv im ne bi smjeli pustiti, a ne, Crkva nije smjela prolijevati krv, pa se na krvi štedjelo, zato su gnoj i sluz itekako jamčili za poniženje i nesnosnu bol.

Zagonetka njihovih moći za sve je ostala trajno neotkrivena i zatajena vješto podmetnutim nagađanjima i prišapnutim smutnjama. Za malobrojne putnike-namjernike i otočki živalj redovnici su jednostavno bili i ostali, tek podglas izgovoreni „Oni“. S neskrivenom nelagodom u glasu tako ih je nazivalo lokalno stanovništvo. Preplašeno i uz sklapanje kapaka samo „Oni“, bez imena. Ili bi pogled kriomice uputili u pravcu hrama i jedva primjetno kimnuli glavom.

Za one rođene u krilu Stare vjere i ljude odgojene pod Raspelom možda bi naziv cenobiti najbolje odgovarao njihovu načinu života, ali ne i po nedokučivom obredu kojim zazivlju nepoznate sile u svom svetištu. Pustolovi i putnici pričaju, a časnici na brodovima nizozemskih i engleskih dalekoistočnih kompanija



svojom časničkom riječju potvrđuju da ti redovnici žive skromno i zatajno, a hrane se jednostavnim jelima s jedinog ognjišta u zajedničkoj blagovaonici pretrpanoj raznim drangulijama i predmetima iz cijeloga svijeta. Međusobno se oslovljavaju s „brate“ i uljudno jedan drugome kimaju glavom kad se susretnu izvan zidova hrama i svoga samostanskog doma.

Možda je pri izboru imena mogao presuditi njihov jednostavan habit, kao i onaj plavi plašt s velikom zlatnom kapuljačom sličan škapularu što ga braća isposnici samo ponekad navlače preko ispranih žutih halja. Kod uzgajivača riže, isto kao i kod ribara, svečana modro-zlatna odora zasigurno izaziva dodatan oprez i djetinje strahopoštovanje. Jednako se njihova praznična povorka ljudi odjevenih u modro morala dojmiti i začuditi malobrojne otočke posjetitelje odjevene u *paragnimu*, već pohabanu odjeću svog zavičaja i staleža. Ime „Plave kabanice“ ostalo je samo za svečane prigode, kad dvaput godišnje, za ljetnog i zimskog solsticija u svome svetištu mladim parovima dijele bračne zavjetne ispisane na rižinom papiru i ukrašenom vrpcama indigo boje. Samo nadglednici uzgajivači maka kod „cenobita“ uživaju stanovitu povlasticu da ponekad s njima razgovaraju bez posebnog poziva i dopuštenja.

Otočki živalj kineskog podrijetla na rižinim poljima ponekad ih spomene imenom Tien Ren, što se može prevesti kao „promatrači neba“, ili jednostavno, „nebovjesnici“. Nerado ih imenuju, suzdržano i nehajno kao da je ime nevažno, kao što Kinezi malokad naglas psuju zbog straha da psovkom ne dozovu demona načuljenih ušiju. Znaju da je psovka ispljuvak nemoći i nitko se ni na koji način ne želi uplitati u njihove „redovničke“ nebeske i posve nejasne zemaljske poslove. U rijetkim prigodama, govoreći o sebi u trećem licu, ti zatajni duhovnici sebe nazivaju Yu Ren – „šutljivi“, „kao ribe hladni“. Oni rukom odabrani, što nakon završenog naukovanja i obreda posvećene šutnje jašu na leđima ribe noseći u sebi i za sebe neizrecivu i neprenosivu tajnu inicijacije, prepoznaju zvjer čiji je brlog u srcu i čiji se krik čuje u šutnji. Samo ponekad i nejasno kojom zgodom, jedan drugoga tiho oslovljavaju nerazumljivim redovničkim imenom dobive-

nim danom ulaska u duhovno bratstvo čuvara hrama. Ponekad međusobno razgovaraju na nepoznatom jeziku svojih predšasnika, pragovorom Svijeta prije babilonska zbrke s jezicima.

„Oni“ se ne mole jednome Bogu, ni bozima, niti su od svojih predaka stvorili vjerske relikvije i vjerničko stado, ne žrtvuju djevice niti se klanjaju velikim majkama čovječanstva. Glavu ne spuštaju ni pred drevnim kozmološkim moćima potonulima u pljesnivi zaborav zemaljskog, niti se klanjaju ijednoj nebeskoj pojavi ili zemljotresnoj snazi zapretenoj silama podzemlja. Nikakva vladara povrh sebe ne priznaju niti se ikad čulo da ih bilo tko od goropadnih vladara susjednih mora svojata vazalstvom ili olako naziva „svojima“. Vladari su njihovi najdraži štitićenici, ali Šutljivi njih u razgovorima ne spominju. Moćnici javno zaziru od njihove nazočnosti u svojim palačama. Vladarske kuće i njihovi ministri ne žele javno znati za njih, makar svako malo diskretno šalju svoje emisare i pouzdanike s darovima. Duhovnim se prvacima šalju birani simboli tihe podređenosti, uzvratna gesta poniznosti ili učinjena usluga javno ne postoji.

Šutljivi za bilo kakav posao imaju samo dvije lijeve ruke lijeno uvučene u široke rukave iz kojih vire dugački nokti koje pomno njeguju i bojama ukrašavaju u dugim danima svoje dokolice. Njihova na daleko čuvena pronicljivost na granici okultnog ne služi im da bi bili uspješni u svojoj svagdašnjici, već da bi ovladali dušama ljudi i sebi podredili oceanske vjetrove.

Ne prisežu svojim predšasniciima ni naslikanim nebeskim silama niti su Boga zamijenili slijepom vjerom u krvoločne kumire ili kamene bogove mnogoboštva. Ne žrtvuju ničiju krv, pa ni životinjsku, nema žrtvenika u njihovom svetištu. Žrtvenici, ako su ikad i postojali, bez traga su nestali iz hrama kao da su potonuli u tamnim dubinama blaženog zaborava. Nikad Šutljive nitko nije vidio da se mole niti da kleče pred oltarom svetosti ili da zlatom i dragim kamenjem ukrašavaju sebe i idole. Ne štiju svoje pretke, grobovi im se ne znaju, ne izgovaraju službu riječi, ne poju himne niti prinose žrtve. Preci postaju tiho upamćena imena i prah raznesen vjetrom. Ni bliže ni dalje na Istoku nema ni sličnog svetišta, ni približnog obreda. Takvo redovničko brat-

stvo ne bilježe ni crkvene ni dvorske kronike. Što je najčudnije: nemaju sljedbenike, svoje vjerničko stado okupljeno u njihovoj bogomolji, stoga ih je teško nazvati redom, još teže eklezijom. Vjerojatno bi se rasrdili kad bi ih netko nazvao sektom ili bi ga samo nijemo odmjerili. Lokalni živalj ne pohodi im svetište i ne prisustvuje obredu, malo čija noga svrne u njihov hram i baš nitko ne moli u tom svetom prostoru, nitko ne pali mirišljave štapiće niti se klanja uz molitve.

Legenda kazuje da je njihov nauk ponad ljudskog iskustva i svetog znanja, a priča se da neodgonetljiva jeka mističnih vizija i mukla tišina pretvorena u jezoviti nesklad postaju opomena i prijetnja svakom izdajniku i uljezu. Opipljiv muk pretvoren u silu što zamućuje namjeru i škopi svaku znatiželju odbio je i one zaslijepljene beskrupuloznom ambicijom, jer njihov obred potiče neobičan zazor u svih koji se zateknu u blizini. Možda samo praznovjerje pojačano svjedočenjem puno skromnijih pojava tako uobičajenih na Dalekom istoku? Kazivanja i najhrabrijih svjedoče približno jezovitu nelagodu ogoljelog prostora što ga njihov hram potiče, uznemirujuće skladna građevina bez vrata, pročelja i oltara u kojoj zamire glas, kao da ga je podzemlje progutalo.

No sâma građevina nije Milliusu predstavljala veliki izazov. Znao je da su jedina tajna ljudi upućeni u obred, srž zaklonjena iza teško dokučiva muka i zagonetno okamenjenih lica. Šutnju treba najprije upoznati, a tek se potom suočiti s njenim obrazom. Sam od sebe i po vlastitom znanju Millius nije mogao dokučiti tajnu rituala gledanja neba i užarenog sunca otvorenim pogledom, niti se ufao nepromišljeno uznemiriti sile koje ne poznaje. Bilo mu je neshvatljivo da tako izazvana bol objavljuje božansko znanje.

\*

I doista, skoro nikad hodočasnika ili obična znatiželjnika Millius u hramu i njegovoj blizini nije zatekao, a sva druga kazivanja i osvjedočene istine o hramu i šutljivima valjalo je potvrditi pohodeći tuđa svjedočenja i sâm hram vlastitim nogama